

تاریخ
تکایا و سواداری قم

به انضمام
تذکره شعرا و شاعران کوی قم و برکاتی
از نسخه خطی انجمن ادبی گلشن

شیوا

مهدی عباسی

عباسی، مهدی

تاریخ تکایا و عزاداری قم: به انضمام تذکره مرثیه سرایان قمی و برگ‌هایی از نسخه خطی انجمن ادبی قم (گلشن شیوا) و اسناد و تصاویر تاریخی / مهدی عباسی. - قم: نور مطاف، ۱۳۹۱
۴۱۶ ص: مصور، عکس، نمونه. - (بنیاد قم پژوهی؛ ۷)

ISBN: 978 - 964 - 7891 - 91 - 2

کتابنامه به صورت زیرنویس،

۱. قم - تکیه‌ها و حسینیه‌ها - تاریخ. ۲. سوگواری‌ها - ایران - قم - تاریخ. ۳. شاعران ایرانی - قم. ۴. شعر مذهبی - مجموعه‌ها. الف. عنوان. ب. عنوان: به انضمام تذکره مرثیه سرایان قمی و برگ‌هایی از نسخه خطی انجمن ادبی قم (گلشن شیوا) و اسناد و تصاویر تاریخی. ج. بنیاد قم پژوهی.

۲۹۷/۷۵۰۹۵۵۱۳۴

BP۲۶۱/ع۲، ۱۳۹۱

شماره مدرک: ۲۵۴۳۲۱۶

تاریخ تکایا و عزاداری قم

به انضمام

تذکره مرثیه سرایان قمی و برگ‌هایی
از نسخه خطی انجمن ادبی قم «گلشن شیوا»
و اسناد و تصاویر تاریخی

مهدی عباسی

قم: نور مطاف

چاپ اول: ۱۳۹۱

شمارگان: ۲۰۰۰

لیتوگرافی حمید قم

چاپ ستاره

۴۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۷۸۹۱-۹۱-۲

نشانی: قم، انتهای خیابان دورشهر، نش میدان رسالت،

مجمع فرهنگی و آموزشی طلوع مهر، بنیاد قم پژوهی

تلفن: ۰۲۵۱-۷۸۳۱۴۲۱ / ۰۲۵۱-۷۷۴۱۲۵۶ / نمابر:

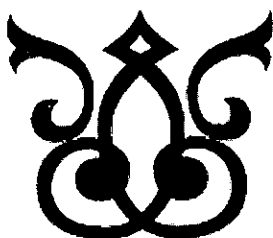
WWW.qompajoohi.ir / info@qompajoohi.ir

علاقه‌مندان می‌توانند جهت مکاتبه و یا تکمیل مجلدات دیگر تاریخ قم،

مدارک و اطلاعات خود را به نام نویسنده کتاب به آدرس بنیاد قم پژوهی ارسال نمایند.

فهرست

۱۰	درآمد
۱۳	مقدمه
۲۹	عزاداری درخانه‌ها
۴۳	شبیه‌خوانی
۵۲	شجاعت‌خوانی
۵۹	نوحه‌خوانی
۶۹	سر دم و سخنوری
۷۵	سنگاب‌خانه
۷۸	تکیه
۸۲	تکیه میدان میر
۸۶	تکیه سنگ سیاه
۸۸	تکیه چهارمردان
۹۶	تکیه میرزای قمی
۹۸	تکیه حاج سید حسن
۱۰۳	تکیه عشقعلی
۱۰۶	تکیه ملا محمود
۱۱۰	تکیه یزدی‌ها
۱۱۸	تکیه باغ پنبه
۱۲۲	تکیه پنجه علی
۱۲۴	هیأت شاهزاده حمزه
۱۲۹	تکیه متولی‌باشی
۱۳۵	هیأت قمر بنی هاشم حضرت ابوالفضل العباس
۱۴۰	تکیه خروس
۱۴۲	هیأت تجار
۱۴۵	تکیه شاه خراسان
۱۴۷	هیأت چهل اختران

www.ketab.ir

درآمد

قم از شهرهای باستانی ایران به شمار می‌رود که سابقه آن به بیش از ده هزار سال می‌رسد. آثار به دست آمده از مناطق باستانی قم، بیانگر واقعیت تاریخی دیرینه این سرزمین کهن است.

ظهور اسلام و گرویدن قمیین به آیین محمدی صلی الله علیه و آله و توجه اهل بیت علیهم السلام به این شهر با ورود دخت گرامی هفتمین اختر تابناک امامت، ظهوری دو چندان یافت و زمینه‌ای فراهم ساخت تا بنیاد گذاری فرهنگی اصیل «اسلامی-ایرانی» را نوید دهد که قم، مرکز ثقل دانشمندان، روات، حکما و فقها شود و تشعشع انوار الهی از این شهر به اقصای نقاط عالم پراکنده گردد. به رغم آنچه گذشت، اگر چه تاکنون درباره این شهر و پیشینه آن تحقیقات مفیدی صورت گرفته است، واقع این که ظرفیت قم بیش از وضع موجود آن است و هنوز تا رسیدن به نقطه مطلوب، فاصله بسیاری است و باید گام‌هایی بلندتر و استوارتر برداشت. اینک که ده‌ها مؤسسه تحقیقی در قم فعال است و کتاب‌های بسیاری در عرصه‌های مختلف در این شهر منتشر می‌شود، ولی باز هم می‌توان آهنگ فعالیت‌های فرهنگی را بیشتر و ژرف‌تر کرد.

بنیاد قم پژوهی، مؤسسه‌ای است که به آهنگ تحقیق درباره گذشته و حال و آینده قم تشکیل شده، و در نظر دارد همه کتاب‌ها و نشریات و اسناد و مدارک درباره قم را گردآوری کند و در اختیار پژوهشگران قرار دهد. با وجود این که درباره برخی استان‌های ایران، مانند خراسان، فارس و کرمان، مطالعات گسترده‌ای صورت گرفته و کتاب‌های متعددی نوشته شده، و مؤسسه‌هایی به همین هدف تشکیل یافته، ولی متأسفانه قم از این مزیت محروم مانده است، این در حالی است که قم دارای پیشینه‌ای طولانی، و از نخستین شهرهایی در جهان اسلام است که درباره آن کتابی مستقل نوشته شده است. مضافاً این که اکنون قم مرکز فرهنگی ایران و تکیه‌گاه شیعیان در سراسر جهان است.

بنیاد قم پژوهی، ضمن این که نگاهی به گذشته دارد، حال و آینده قم را نیز مورد توجه قرار داده، و در نظر دارد مطالعاتی آسیب‌شناسانه و پژوهش‌هایی پیمایشی درباره آن به انجام رساند.

کتاب تاریخ تکایا و عزاداری قم، پژوهشی است بدون نمونه پیشین، و تا سال انتشار آن «۱۳۷۱ شمسی» اثری در این موضوع درباره هیچ یک از شهرهای ایران منتشر نشده است. این اثر حاصل تلاش سالیان طولانی است که مورخ قم پژوه آقای مهدی عباسی در گردآوری محتوا، تصاویر و اسناد آن اهتمام داشته است. بخش عمده کتاب را تاریخ شفاهی تشکیل می‌دهد که اگر مؤلف سخت‌کوش اقدام به ثبت و ضبط آن نمی‌کرد، اینک با فقدان بیشتر راویان کتاب، انتقال سینه به سینه این مطالب نافرجام می‌ماند.

چنان که اشارت رفت چاپ نخست این اثر بیست سال پیش در تیراژی محدود منتشر شد و در همان زمان نسخه‌های آن نایاب گشت. در چاپ حاضر که به پیشنهاد بنیاد قم پژوهی انجام رفت، مؤلف با اصلاحات و اضافات فراوان، کتاب را آماده انتشار کرد و به جهت کثرت تصاویر و اسناد موجود در کتاب، قطع آن را ویرجی به رحلی تغییر یافت.

گفتنی است به دلیل روش ویژه‌ای که مؤلف در ارائه مطالب و شیوه نگارشی دارد، بنیاد قم پژوهی هیچ تصرفی حتی در رسم الخط کتاب نکرده است. امیدواریم با انتشار این مجموعه، مقدمات انتشار سایر آثار مؤلف - که سال‌هاست در حوزه قم پژوهی به تحقیق و تألیف اشتغال دارد - فراهم آید.

بنیاد قم پژوهی